

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

VI. Vtrum Incarnatio Verbi Diuini fuerit necessaria ex natura rei ratione
eleuationis hominum in finem supernaturalem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

meretur ratione peccati, sed est omisso cuiusdam operis misericordiae per opus iustitiae. Vnde Deus crudelis nequaquam fuisset, sed solum minus misericors, & magis iustus, quantum ad opus exterius, si totum genus humanum mansisset æternaliter priuatum beatitudine supernaturali ratione peccati originalis. Nec propterea intentio diuina mutata aut frustrata fuisset. Quia Deus voluntate creandi homines, non intendit absolute, sed tantum conditionate beatitudinem supernaturalem eorum, vel omnium, vel aliquorum; atque conditio non substitit ex culpa primi hominis, quæ in ceteros redundauit. Nec rursus inutiliter conditum fuisset genus humanum; tum quia plures nihilominus consecuti fuissent beatitudinem naturalem; tum quia in omnibus mansisset bonum substantiale naturæ manifestans bonitatem, & misericordiam Dei, ex qua procedit, & malum pœnæ manifestans eius iustitiam.

Ad 5. Augustinus dicebat: Id à Deo factum sciri, & tanquam certum supponi debere, non quod absolute melius est, sed quod nobis vera ratione melius occurrit. Nostra autem ratio iudicat non ex immediata, aut adæquata omnipotentiae diuinæ cognitione, sed ex consideratione naturæ, & exigentiæ intrinsecæ rerum creaturarum; intra quem ambitum dictum est, Incarnationem Verbi Diuini minime, contineri. Deinde illis testimoniis minime probatur opus, in quo præminet misericordia Dei, esse melius quam opus, in quo præminet eius iustitia. Misericordia enim Dei dicitur super omnia opera eius, non propter maiorem eius excellentiam, sed, vt exponit ibi Augustinus, propter vniuersalitatem, quatenus Deus misericordiam exercet in omni opere suo; quod & iustitiæ eius commune est, iuxta illud Psalm. 24. 10. *Vniuersa via Domini misericordias & veritas.* Similiter cum dicitur: *Qui facit mirabilia magna solus: quoniam in æternum misericordia eius non redditur causa,* ob quam Deus solus mirabilia magna faciat, vt enixe idem Augustinus ibi contendit; sed ob quam exhibenda sit, tanquam Autori magnorum mirabilium, confessio laudis, de qua est totus ille psalmus, & ad quam misericordia potissimum diuina efficacissime permouet: quatenus Deus *potentiam suam parcendo maxime, & miserando manifestat.* Quia per misericordiam parentem superat resistantiam indispositionis subiecti prouenientem ex peccato, quæ est omnium maxima resistantia; & indispositio respectu beneficiorum Dei.

QVÆSTIO VI.

Vtrum Incarnatio Verbi Diuini fuerit necessaria ex natura rei ratione eleuationis hominum in finem supernaturalem.

Videtur non fuisse. 1. Quia dona supernaturalia purè creata, quibus homo eleuatur formaliter ad beatitudinem supernaturalem, distant multò magis ab excellentia gratiæ vnionis, quàm res ordinis naturalis distent ab excellentia eorundem donorum. Sed res ordinis naturalis non inducunt necessitatem ex natura rei existentiae eorum donorum. Ergo multò minus eadem dona eandem gratiæ vnionis necessitatem inducere valent. Nempe connexio intrinseca vnus rei cum altera prouenit ex affinitate, & proportionem inter ipsas.

2. Si dona supernaturalia purè creata, per quæ homines eleuantur, inducerent naturali necessitate existentiam Christi Domini, oportuisset vt ipse existeret ab initio mundi. Quia ex tunc extiterunt ea dona, & quod cum aliquo connectitur ex natura rei,

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

inducit eius existentiam pro quocunque tempore ipsum existit, vt patet in sole, & luce; igne & calore, aliisque similibus. Incepit autem existere Christus Domini multo post: *Vbi venit plenitudo temporis*, vt dicitur ad Galatas 4. 4. & *in medio annorum*, vt habetur ex Abacuc 3. 2.

3. Si hominibus eleuatis in finem supernaturalem eò ipso deberetur Incarnatio Verbi Diuini, gratia vnionis non esset donum distinctum à dono eleuationis, eadem planè ratione, qua bonum ingenium, bona indoles, & similia, non distinguuntur in ratione gratiæ à dono creationis. Sequela autem videtur absurda: Quia per alia dona gratiæ habetur solum participatio, & similitudo diuinæ naturæ, per gratiam verò vnionis habetur ipsum esse diuinum intrinsecè communicatum naturæ creatæ. Quod patet habere rationem gratiæ longè diuersam, & pertinentem ad aliud genus.

Art. 1. Resp. Dupliciter contingit vnā entitatem, aut genus rerum inferre naturali necessitate aliam entitatem, aut genus rerum. Primò ratione suæ perfectionis, & abundantiae bonitatis cum virtute illam, aliis communicandi. Secundò propter defectum perfectionis, & capacitatem illius ab alio recipiendæ; vt apparet in connexionem mutua, quæ est inter corpora cælestia, & sublunaria; quatenus hæc ab illorum influxu dependent. Ex vtroque verò capite maior perfectio vnus extremi connectitur cum maiori perfectione vnus extremi alterius; quod enim maior est perfectio effectus, eo postulat maiorem perfectionem in causa ipsum continente; & quo maior est perfectio causæ, eò est magis communicatiua bonitatis, & inductiua præstantioris effectus. Et similiter subiectum quod est nobilius dispositum, eò est magis idoneum, & congruum, in quod expleatur tota actiuitas, & influentia principij nobilioris.

Art. 2. Christus autem Dominus est principium donorum gratiæ nobilissimum simpliciter inter omnia, quæ per Dei potentiam fieri possunt, in quo videlicet *inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*, vt dicitur 2. ad Coloss. 9. *Et in quo proinde sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi*, vt habetur ibidem 3. *Et quem propterea donando, omnia nobis donauit Deus*, vt dictum est ex 8. ad Rom. 32. vt nihil prorsus supersit melius, quod per vllum aliud principium nobilius communicari à Deo nobis possit. Rursus dona, quibus de facto eleuantur homines immediate in finem supernaturalem, tenent primum locum inter omnia dona purè creata absolute possibilia: Tum quia ipse finis est visio, & possessio Dei, quo nihil altius puræ creaturæ contingere potest; cum per nihil aliud magis assimilari Deo, & appropinquare possit. Atque media summo fini proportionata oportet esse summæ perfectionis in genere medij. Tum quia ea dona data sunt in præmium meritis Christi, quibus nullum aliud meritum maius esse potest. Atque præmium summorum meritòrum oportet esse summum, quantum capacitas eorum, quibus applicantur, permittit. Tum denique, quia siquid præstantius superesset, non omnia nobis cum filio donasset æternus Pater, quod est contra testimonium Pauli modo citatū. Connectitur ergo ex natura rei existentia Christi cum nostra eleuatione, & hæc vicissim cum illa; & vtralibet ad alteram naturali necessitate cōsequitur, cum altera principij summū infra Deum, altera effectus summus infra hominē Deum in se contineat.

Art. 3. Eandem horum donorum connexionem cum Christo multiplex eorum consideratio vltius persuadet. Primò per habitus virtutum supernaturalium instruitur homo ad mores planè diuinos, iuxta illud Matth. 5. 48. *Estote ergo vos perfecti sicut & Pater vester cælestis perfectus est.*

T

Ad

Ad capeſſendam autem arduam tam altæ, & diuinam uſque ad eodẽ referentis perfectionis viam, neceſſe fuit ex natura rei ductorem habere, & exemplar hominem Deum, vt filij adoptiui filio naturali ſibi conſpicio conformarentur. Nam, vt ait Auguſt. ſerm. 9. de Natiu. Domini ſub initium: *Homo ſequendus non erat, qui videri poterat; Deus ſequendus erat, qui videri non poterat. Vt ergo exhiberetur homini, & qui videretur ab homine, & quem homo ſequeretur, Deus factus eſt homo.* Hanc ipſam exiſtentia Chriſti neceſſitatem docet determinatè de fide 11. de Ciuit. c. 2. & de ſpe etiam, & charitate efficaciter vrget 13. de Trinit. c. 10. Secundò per hos habitus reddimur capaces ad agendum familiariter cum Chriſto cognoscendo gradum dignitatis ipſi conuenientis; percipiendo omnia eius myſteria, & doctrinam; promittendo mutud, ſperando, & exequendo, quæ decent homines admiſſos in conſortium diuinitatis; & quod hæc omnia includit, exhibendo inuicem dilectionem verè amicabilem, & fraternam, vt habetur toto c. 15. Ioann. præſertim ad medium: *Iam non dicam vos ſeruos; vos autem dixi amicos: Quia quacunq; audiui, &c.* Et Marc. 3. 35. *Qui enim fecerit voluntatem Dei, (quod ipſum per hæc gratiæ dona exhibetur) hic frater meus, & ſoror mea, & mater eſt.* Habitus autem, ratione quorum connaturale eſt ſic agere cum Chriſto, nequit non eſſe, pluſquam explicari poſſit violentum, & innaturale eodem carere. Quia nihil aliud explere poteſt connaturalem tanti boni capacitatem.

Art. 4. Tertio ſpecialiter gratia habitualis, eadem ratione, qua nos facit filios Dei, & hæredes, facit etiam cohæredes Chriſti, iuxta illud 8. ad Rom. 17. *Sumus filij Dei: ſi autem filij, & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti.* Facit autem filios, & hæredes Dei ex ſua natura abſolutè, & non ex ſuppoſitione ſibi accidentalij; ac proinde non eſt illi accidentalis; ſed per ſe debita ſuppoſitio exiſtentia Chriſti eſſentialiter requiſita ad cohæreditatem. Quarto non eſt ſupra naturam habitus fidei, vt credat exiſtentiam Chriſti, vtque ab ipſo doceatur fidelis, ſimiliterque eſt connaturale habitui ſpei, vt ſperet aduentum Chriſti, vtque ſperet in ipſo. Inter potentias autem, & habitus, eorumque obiecta connaturalia, datur mutua connexio naturalis, vt inter viſum, & colores, auditum, & ſonos, & ſubiecta, quibus hæc naturaliter inſunt. Quintò connaturale Chriſto fuit, vt faceret opera, quæ teſtimonium perhiberent de ipſo, vt dictum eſt ex Euangelio Ioannis. Teſtimonium autem nullum perhiberent, ſi non exiſterent homines inſtructi fide, qua valerent eorum ſignificatione percipere. Neceſſe igitur fuit ex natura rei, vt exiſteret homines inſtructi fide ex ſuppoſitione exiſtentia Chriſti. Notatum verò modò fuit eandem eſſe connexionem habituum cum ſuis obiectis, quæ eſt e conuerſo.

Art. 5. Denique in ſacris litteris paſſim comparantur Chriſtus, & fideles, vt caput, & membra: vitæ, & palmites; ſol, & ſtellæ; lux, & radij; ſons & riuus; quæ & ſimilia per multa denotant mutuam intrinſecam habitudinem, & connexionem; atque ex ſingulis eiufmodi totidem argumenta conſici facile poſſunt in rem noſtram expenſis ſcripturæ locis, in quibus continentur, quæque infra producentur opportunè.

Ad 1. Pro connexionem vnus rei cum alia non attenditur mutua eorum proportio, & affinitas, quoad entitatiuam perfectionem ſecundum ſe præciſè. Quia omnia creata connectuntur eſſentialiter cum Deo, à quo diſtant infinite; ſed attenditur proportio, & affinitas in ratione principij, & effectus obiecti, & potètiæ exemplaris, & exemplati, & ſimilium. Atque ſub hac conſideratione patet ex dictis ratio diſcriminis.

Ad 2. Chriſtus eſt principium donorum gratiæ cauſalitate meritoria; & dona gratiæ feruntur in ipſum, vt obiectum dirigente fide. Cauſalitas autem me-

ritoria Chriſti, cum operetur intentionaliter per dignitatem eius infinite, vt exiſtentem in cognitione diuina, à quouis tempore in quouis quantumlibet diſtancia tempora protenditur. Fides ſimiliter cum nihil videat, ſed ſit rerum non apparentium, æquè benè fertur in abſentia, & præſentia. Non igitur neceſſe fuit donis gratiæ purè creatis ſemper coexiſtere Chriſtum, ſed aliquando.

Ad 3. Quod eſt primum inter ea, quæ mutuo connectuntur, inducit in reliqua rationem debiti abſolutè, eiſque detrahit rationem gratiæ ſpecialis; qua de cauſa bona cuique connaturalia dicuntur indiſtincta à dono creationis in ratione gratiæ. Chriſtus autem eſt primum inter omnia ſupernaturalia. Quare reliqua ſupernaturalia debentur ratione eius, nec habent ſecundum ſe rationem gratiæ diſtinctæ ab eodem. Deinde quòd dona gratiæ purè creata connectantur cum Chriſto, illiſque ſuppoſitis ipſe debeatur, non minuit dignitatem, & eſtimationem gratiæ vnionis; ſed tantum manifeſtat excellentiam, & ſublimitatem eorum donorum; quia connectuntur cum Chriſto tanquam cum proprio, & vnico ſuo principio connaturali infra Deum.

QVÆSTIO VII.

Vtrum Incarnatio Verbi Diuini fuerit neceſſaria ad tollendum peccatum.

Videtur non fuiſſe. 1. Quia Deus per Incarnationem non eſt factus potentior quam eſſet ex ſe. Ergo peccatum, quod de facto abſtulit mediante Incarnatione, æquè benè auferre potuit ea non interueniente.

2. Vt auferatur iniuria alicui illata, non cum neceſſe eſt aliquid facere, qui eam pertulit, ſed eum, qui illam intulit. Peccatum autem continet iniuriam illatam Deo ab homine, atque Incarnatio Verbi peracta eſt non homine cooperante, ſed ſolo Deo. Ergo Incarnatio neceſſaria minimè fuit ad eum effectum.

3. Ad auferendum quoduis malum ſufficit tantundem boni contrarij, vt ad auferendum quatuor gradus frigoris ſufficiunt quatuor caloris. Bonitas autem Incarnationis incomparabiliter præeminet malitiæ peccati. Ergo pro eius remedio non fuit neceſſarium tantum bonum.

4. Vt quis deponat offenſionem conceptam ex iniuria alterius, non neceſſe eſt illum priùs agere amicaliter cum illo. Sic enim neceſſe eſſet iniuriam condonari antequam condonaretur. Deus autem volendo Incarnationem Verbi, egit amicaliter cum hominibus, qui ipſum offenderant, iuxta illud Ioannis 3. 16. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium ſuum unigenitum daret.* Eo namque ipſo contulit ſummum beneficium continens in ſe omnia bona, id eſt, omnes effectus amicitia. Ergo non fuit neceſſaria Incarnatio, vt ea mediante perueniretur ad abolitionem peccati, & offenſæ Dei.

Reſp. Poſſe quidem Deus de potentia abſoluta multipliciter inſundere gratiam ſanctificantem peccatori, nullo tamen pacto poſſe auferre ab illo peccatum, & condonare, niſi inſundendo eam gratiam; in cuius videlicet priuatione peccatum lethale eſſentialiter conſiſtit; vt dictum eſt, quaſt. 5. de Iuſtit. Dictum autem eſt Incarnationem Verbi neceſſariam fuiſſe ex natura rei ad inſuſionem cuiusvis doni ſupernaturalis. Neceſſaria igitur fuit etiam ad abolitionem peccati; ſiue Deus vellet condignam eius ſatisfactionem exigere, ſiue nolle; de quo modo præciſinditur, & q. 9. inquiretur. Quare licet Deus de potentia